

บทที่ 5

สรุป ปัญหา และข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันปัญหาการขาดอาหารโปรตีนและอาหารประเภทที่ก่อให้เกิดพลังงานของประชาชนเกิดขึ้นทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะประชาชนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สัตว์ที่จะช่วยเสริมแหล่งโปรตีนราคาถูกให้ประชาชนทั่วไปไม่ว่าในชนบทหรือในตัวเมืองชนิดหนึ่งคือ ทาน

เพื่อเป็นการสนับสนุนการเลี้ยงทานในประเทศให้มีมากขึ้นและมีปริมาณที่แน่นอนที่จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและประเทศโดยรวม จึงได้ทำการศึกษาต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในการเลี้ยงทานของกิจการเลี้ยงทานทั้ง 4 ประเภท และได้ศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการเลี้ยงทาน ผู้ที่สนใจหรือต้องการลงทุนจะได้อาศัยเป็นข้อมูลในการพิจารณา

1. การเลี้ยงทานเพื่อขายไขพันธุ์

ผลการศึกษาพบว่า การเลี้ยงทานเพื่อขายไขพันธุ์ต้นทุนการเลี้ยงเฉลี่ยฟาร์มละ 1,738,442.07 บาท เมื่อนำรายได้จากการจำหน่ายผลพลอยได้มาหักออกแล้วจะเหลือต้นทุนการเลี้ยงเฉลี่ยฟาร์มละ 1,612,155.87 บาท หรือเฉลี่ยฟองละ 11.22 บาท มีผลผลิตเฉลี่ยฟาร์มละ 143,669 ฟอง โดยมีรายได้เฉลี่ยฟาร์มละ 1,775,657.60 บาท หรือฟองละ 12.36 บาท ก่อให้เกิดผลกำไรเฉลี่ยฟาร์มละ 163,501.73 บาท หรือฟองละ 1.14 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.21 ของรายได้สุทธิ ต้นทุนทั้งหมดประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ ต้นทุนคงที่และต้นทุนลดลงร้อยละ 86.88 11.02 และ 7.11 ของรายได้สุทธิตามลำดับ ค่าใช้จ่ายสูงสุดได้แก่ค่าอาหารเฉลี่ยฟาร์มละ 1,114,160 บาท หรือฟองละ 7.75 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.75 ของรายได้สุทธิ ค่าใช้จ่ายที่รองลงมาได้แก่ ค่าพันธุ์เฉลี่ยฟาร์มละ 139,047.84 บาท หรือฟองละ 0.97 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.83 ของรายได้สุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการเลี้ยงร้อยละ 10.14 อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการเลี้ยงร้อยละ 21.39 รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงฟาร์มละ 359,162.23 บาท อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการเลี้ยง 0.22

กำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยฟาร์มละ 438,438.56 บาท อัตรากำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสร้อยละ 32.79 กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเฉลี่ยฟาร์มละ 229,501.73 บาท อัตรากำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานในครัวเรือนร้อยละ 14.84 และราคาคุ้มทุนฟองละ 11.22 บาท

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงท่านเพื่อขายไข่พันธุ์

การเลี้ยงท่านเพื่อขายไข่พันธุ์แม้จะเป็นอาชีพเก่าแก่ที่รับช่วงบรรพบุรุษมาเป็นเวลา 30-40 ปีก็ตาม แต่ก็ยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ต้องแก้ไข มีดังนี้คือ

1. ปัญหาด้านการเลี้ยง การให้ไข่ของท่านไม่สม่ำเสมอตลอดปีและอัตราการผสมติดต่ำในบางฤดูกาล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาวะธรรมชาติของท่านอยู่มาก ในช่วงที่ท่านผลัดขนและอากาศร้อนจัดท่านจะให้ไข่น้อยหรือไม่ให้เลย จึงเป็นผลให้เกษตรกรมีรายได้ไม่สม่ำเสมอตลอดปี
2. ปัญหาด้านโรคระบาด แม้ว่าท่านจะเป็นสัตว์ปีกที่มีความทนทานต่อโรคต่าง ๆ ก็ตาม แต่โรคนางโรคเมื่อเป็นแล้วมักจะรักษาไม่ได้และยังเกิดการระบาดอย่างรวดเร็วด้วยโรคที่กล่าวมานี้ คือ โรคเพลก (Duck Plaque) หรือ กาฬโรคเบ็ดตนเอง
3. ปัญหาด้านแหล่งน้ำ แหล่งน้ำเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการผลิตไข่พันธุ์เพราะจะเป็นการช่วยให้ไข่ผสมติดมีอัตราสูงขึ้น เกษตรกรสามารถใช้แหล่งน้ำจากคลองหน้าฟาร์มมาทำเป็นเล้าน้ำในการเลี้ยงท่าน เมื่อมีการขยายจำนวนการเลี้ยงมากขึ้นจำเป็นต้องขยายเล้าน้ำให้ใหญ่ขึ้นด้วยแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากเป็นคลองชลประทาน ทางราชการมีข้อห้ามมิให้ขยายมากกว่าเท่าที่เป็นอยู่ และสาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือ การใช้แหล่งน้ำเดียวกันกับฟาร์มอื่นอาจทำให้เกิดโรคระบาดได้ง่ายขึ้นด้วย
4. ปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภค เนื่องจากตลาดความต้องการของการบริโภคเนื้อท่านยังแคบจึงเป็นผลทำให้ความต้องการไข่พันธุ์ต่ำไปด้วย ความต้องการของผู้บริโภคส่วนใหญ่จะมีเฉพาะช่วงเทศกาลตรุษจีนและสารทจีน ซึ่งก็มีเฉพาะในกรุงเทพฯ และจังหวัดใหญ่ ๆ เท่านั้น แม้ว่าตลาดต่างประเทศจะมีความต้องการท่านจากประเทศไทยมากแต่ก็เป็นตลาดที่ไม่แน่นอนเนื่องจากยังไม่มีผู้ลงทุนและศึกษาด้านนี้อย่างจริงจัง

5. ปัญหาด้านต้นทุนการเลี้ยง อาหารที่ใช้เลี้ยงห่านที่สำคัญ คือรำหยาบและปลายข้าวซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการสีข้าวเปลือก ราคารำหยาบรวมทั้งปลายข้าวจะผันแปรตามราคาข้าวเปลือก ราคาข้าวเปลือกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นราคารำหยาบและปลายข้าวจึงไม่สม่ำเสมอเช่นกัน ซึ่งเป็นผลต่อต้นทุนการเลี้ยงอย่างมากเพราะต้นทุนค่าอาหารเป็นอัตราส่วนที่สูงมากที่สุดของการเลี้ยงห่านเพื่อ ขายไข่พันธุ์

6. ปัญหาด้านการตลาด ตลาดที่รับซื้อไข่ห่านเป็นตลาดผูกขาด มีกลุ่มเครือข่ายอยู่บริเวณสามแยกหัวลำโพง กรุงเทพฯ มีการรวมตัวกันอย่างดีจนสามารถเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อไข่ห่าน นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการกำหนดราคาลูกห่านด้วย

ปัญหาอุปสรรคที่กล่าวข้างต้น บางปัญหาเกษตรกรสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ สำหรับบางปัญหานั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการและสถาบันการเงิน เป็นต้น เข้าช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกษตรกรดำรงอาชีพนี้ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหายุ่งเกี่ยวกับการเลี้ยงห่านเพื่อขายไข่พันธุ์

1. ด้านการเลี้ยง ปัญหาเกี่ยวกับการให้ไข่ของห่านไม่สม่ำเสมอตลอดปีและอัตราการผสมติดต่ำนั้น สามารถแก้ไขได้โดยอาศัยความช่วยเหลือจากนักวิชาการในการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการผสมพันธุ์เทียม เป็นการช่วยให้ห่านสามารถให้ไข่ได้ตลอดปีและมีอัตราการผสมติดดีขึ้นด้วยโดยไม่ต้องอาศัยสภาวะทางธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้เกษตรกรอาจช่วยตัวเองได้โดยการแยกเลี้ยงห่านตามอายุของห่านเป็นปี ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเกษตรกรจะเลี้ยงห่านรวมกันโดยไม่แยกตามอายุ แต่อาศัยการสังเกตและความชำนาญในการคัดเลือกห่านที่มีอายุมากกว่า 5 ปี ปลดจำหน่าย ถ้าปริมาณห่านที่มีอายุมากกว่า 5 ปี หลงเหลืออยู่ในฟาร์มมากย่อมจะมีผลต่ออัตราการผสมติดของไข่ห่านและจำนวนไข่ห่านที่จะได้รับ การแยกเลี้ยงตามอายุจะช่วยให้การคัดห่านเป็นไปโดยง่าย และยิ่งช่วยเพิ่มอัตราผลตอบแทนแก่เกษตรกรอีกด้วย

2. ด้านโรคระบาด ปัญหาด้านโรคระบาดนี้ เกษตรกรควรป้องกันโรคที่อาจเกิดขึ้นมากกว่าการปล่อยให้เป็นโรคแล้วจึงทำการรักษา ซึ่งอาจทำให้เกิดผลเสียหายมากกว่าที่คาดไว้ เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์หรือนักวิชาการอาจให้ความช่วยเหลือทำการวิจัยค้นคว้าถึงโรคต่าง ๆ

และหาวิธีป้องกันไว้ล่วงหน้าและควรมีการให้คำแนะนำแก่เกษตรกรถึงที่ฟาร์ม ซึ่งเป็นการสร้างความ เป็นกันเองทำให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจัง

3. ด้านแหล่งน้ำ ปัญหาการขยายเล้าหมูไม่ได้ อาจแก้ไขได้โดยหาแหล่งน้ำไว้ ใช้อีก โดยจัดให้มีการระบายน้ำไว้เหมาะสมเพื่อให้การขุดเล้าหมูเกิดประโยชน์มากที่สุด เกษตรกรสามารถใช้เล้าหมูในการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวด้วยการเลี้ยงปลาผสมผสานกับ การเลี้ยงหมูได้ด้วย

4. ด้านความต้องการของผู้บริโภค เนื่องจากความต้องการยังไม่กว้างนัก ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้มีการบริโภคมากขึ้น โดยการเปลี่ยนค่านิยมและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้ผู้บริโภคมีทัศนคติต่อการบริโภคเนื้อหมู ให้รู้ถึงคุณค่าทางอาหารของหมูซึ่งมีประโยชน์ ในการให้พลังงานต่อร่างกาย เป็นต้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีการส่งออกต่างประเทศที่มีความ ต้องการ เพื่อเป็นหลักประกันต่อเกษตรกรว่าเมื่อเลี้ยงหมูแล้วจะสามารถหาตลาดได้แน่นอน ควรมีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับต่างประเทศ เมื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ได้จะเป็นผลทำให้ความ ต้องการใช้พันธุ์เพิ่มขึ้นด้วย

5. ด้านต้นทุนการผลิต เนื่องจากราคารำหยาบและปลายข้าวเปลี่ยนแปลงตลอดปี ขึ้นอยู่กับราคาข้าวเปลือก เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวราคาข้าวเปลือกจะต่ำ เกษตรกรควรซื้อเก็บไว้ เป็นจำนวนมากเพื่อนำมาใช้ในช่วงที่ราคาอาหารสูง ทั้งนี้เกษตรกรจำเป็นต้องใช้เงินทุนสูงมาก ถึงแม้ว่าจะมีรายได้จากการขายใช้พันธุ์ตลอดช่วงที่หมูสามารถให้ใช้ทำให้มีเงินทุนเวียนสูงก็ ตามแต่หมูให้ใช้ไม่สม่ำเสมอตลอดปี เกษตรกรจึงมีเงินทุนหมุนเวียนไม่สม่ำเสมอเช่นกัน การซื้ออาหารเก็บไว้ใช้จึงทำได้ยาก วิธีที่จะแก้ไขได้ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลในการ ขอความร่วมมือจากแหล่งเงินกู้ให้กับเกษตรกรในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

6. ด้านการตลาด ปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้โดยตรง เนื่องจากตลาดรับ ซื้อใช้พันธุ์เป็นตลาดผูกขาดเป็นผู้กำหนดราคาเอง อาจแก้ไขปัญหานี้ได้ทางอ้อมโดยส่งเสริมให้ มีการเลี้ยงหมูรุ่นตลอดปี การทำหมูปีละ 2 ครั้งเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยในการเลี้ยงหมูรุ่นได้ มากขึ้นเป็นผลให้เกิดความต้องการลูกหมูมากขึ้น ในที่สุดจะทำให้เกิดความต้องการใช้พันธุ์ มากขึ้นด้วย ราคาใช้พันธุ์ก็จะสูงขึ้น

นอกจากนี้เกษตรกรควรมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองราคาขายกับตลาดผู้รับซื้อ จะทำให้เกิดความยุติธรรมมากขึ้น

2. การพักไข่ห่าน

ผลจากการศึกษาพบว่า การพักไข่ห่านมีต้นทุนการพักเฉลี่ยฟาร์มละ 459,658.43 บาท เมื่อนำรายได้จากการจำหน่ายผลพลอยได้มาหักออกแล้วจะเหลือต้นทุนการพักเฉลี่ยฟาร์มละ 456,495.93 บาท หรือเฉลี่ยตัวละ 20.56 บาท มีผลผลิตเฉลี่ยฟาร์มละ 22,200 ตัว โดยมีรายได้เฉลี่ยฟาร์มละ 621,600 บาทหรือฟองละ 28 บาท ก่อให้เกิดผลกำไรเฉลี่ยฟาร์มละ 165,104.07 บาท หรือตัวละ 7.44 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.56 ของรายได้สุทธิ ต้นทุนทั้งหมดประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ ต้นทุนคงที่และต้นทุนลดลงร้อยละ 67.46 6.49 และ 0.51 ของรายได้สุทธิตามลำดับ ค่าใช้จ่ายสูงสุดได้แก่ค่าใช้พันธุ์เฉลี่ยฟาร์มละ 373,750 บาทหรือฟองละ 16.84 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.13 ของรายได้สุทธิ ค่าใช้จ่ายที่รองลงมาได้แก่ค่าไฟฟ้าเฉลี่ยฟาร์มละ 22,285.72 บาท หรือฟองละ 1.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.59 ของรายได้สุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการพักร้อยละ 36.17 อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการพักร้อยละ 44.95 รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงฟาร์มละ 185,504.07 บาท อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการพัก 0.41 กำไรที่เป็นเงินสดฟาร์มละ 187,977.85 บาท อัตรากำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดร้อยละ 43.35 และราคาคุ้มทุนต่อตัว 20.56 บาท

ปัญหาและอุปสรรคในการพักไข่ห่าน

ถึงแม้ว่ากิจการพักไข่ห่านจะเป็นตลาดผูกขาดก็ตาม ก็เป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดราคาซื้อไข่พันธุ์และราคาขายลูกห่าน แต่ก็ยังต้องประสบปัญหาและอุปสรรคเช่นเดียวกัน คือ

1. ปัญหาด้านการผลิต สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันร้านพักไข่จะรับซื้อไข่พันธุ์ทั้งหมดที่เกษตรกรนำมาจำหน่ายให้ในราคาเท่ากัน มิได้มีการคัดเลือกคุณภาพหรือขนาดแต่อย่างใด ดังนั้นไข่ที่รับซื้อมานั้นอาจมีทั้งไข่มีเชื้อและไข่เชื้อตายก็ได้ ถ้าไข่ที่รับซื้อนี้มีอัตราไข่เชื้อตายสูงก็จะทำให้เกิดการสูญเสียมาก

2. ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต เมื่อพิจารณาจากกำไรขาดทุนในตารางที่ 4.2 ทางด้านต้นทุนแปรได้ ค่าใช้พันธุ์เป็นต้นทุนสูงสุด รองลงมาคือ ค่าไฟฟ้า ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เกี่ยวกับตู้พักไข่ สภาพตามความเป็นจริงเมื่อรับซื้อไข่จะนำเข้าสู่ตู้พักไข่ทันที ดังนั้นบางครั้งไข่ที่กำลังพักอยู่บรรจุไม่เต็มตู้กำลังการผลิตจึงทำได้ไม่เต็มที่ ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยสูงนอกจากนี้การจำหน่ายลูกหลานแก่เกษตรกรโดยวิธีขายเชื่อมีผลทำให้เงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอในบางช่วงเจ้าของกิจการต้องยอมรับภาระดอกเบี้ยเงินทุนหมุนเวียนที่เกิดขึ้นเอง

สำหรับในส่วนค่าใช้จ่ายคงที่นั้น ค่าแรงงานประจำและค่าเช่าอาคารที่เสียไปทั้งหมดนี้ยังสามารถเพิ่มกำลังการผลิตได้อีกคงเหตุผลเกี่ยวกับค่าไฟฟ้าที่กล่าวมาแล้ว

3. ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากปริมาณไข่พันธุ์ที่ผลิตได้ไม่สม่ำเสมอตลอดปี ทำให้การจำหน่ายลูกหลานเกิดปัญหาค้าง เช่น ในช่วงที่ผลิตลูกหลานได้น้อยทำให้การจำหน่ายไม่เพียงพอแต่ในช่วงที่ผลิตลูกหลานได้มากทำให้กิจการต้องยอมจำหน่ายในวิธีเงินเชื่อซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการเกิดหนี้สูญหรือได้รับชำระค่าลูกหลานไม่ครบ

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพักไข่หลาน

1. ด้านการผลิต เนื่องจากการรับซื้อไข่พันธุ์มิได้มีการคัดเลือกคุณภาพ ไข่ที่รับซื้อมานี้อาจมีไข่เชื้อตายปะปนอยู่มาก ซึ่งไม่อาจตรวจพบได้ จนกระทั่งผ่านกระบวนการพักไข่ประมาณวันที่ 20-27¹ วิธีการแก้ไขอาจตั้งมาตรฐานการชำระเงินค่าใช้พันธุ์ เช่น กำหนดว่าถ้าอัตราการฟักออกเป็นตัวได้เท่าใด จะให้ราคาไข่พันธุ์ฟองละเท่าใด หรือถ้าอัตราการฟักออกเป็นตัวต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้จะถูกลดราคาลงตามส่วน เป็นต้น

นอกจากนี้การศึกษาและการนำเทคนิคใหม่ ๆ มาช่วยอาจจะได้ผลดียิ่งขึ้นก็ได้ ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น นักวิชาการทางด้านปศุสัตว์ วิศวกรที่สามารถประดิษฐ์เครื่องมือตามที่นักวิชาการด้านปศุสัตว์ต้องการ เป็นต้น

¹ ผ่านกระบวนการพักไข่ประมาณวันที่ 20-27 นั้นได้รวมกระบวนการพักไข่ 10 วันแรกที่ฟาร์มเลี้ยงหลานเพื่อขายไข่พันธุ์แล้ว

2. ด้านต้นทุนการผลิต ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นในขณะนี้ คือต้นทุนเฉลี่ยต่อตัวสูงเกินไป สืบเนื่องจากสาเหตุการผลิตยังไม่ได้อยู่ที่จุดกำลังการผลิตเต็มที่ จากการวิเคราะห์ต้นทุนในแบบที่ 3 ทำให้ทราบว่า กิจกรรมปักไข่ห่านมีอาชีพในการปักไข่เปิดคั้ว และคู่ปักไข่สามารถใช้ร่วมกันได้ ดังนั้นถึงแม้ไข่ห่านจะมีไม่มากพอในบางช่วงก็อาจแก้ปัญหาโดยการเพิ่มการปักไข่เปิดให้มากขึ้น เพื่อให้ต้นทุนโดยเฉลี่ยต่อตัวต่ำลง

3. ด้านการตลาด ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในกรณีที่ถูกห่านมีจำนวนมากไม่สามารถระบายออกจำหน่ายได้ทัน ต้องยอมจำหน่ายให้เกษตรกรผู้เลี้ยงลูกห่าน-ห่านรุ่นโดยเรียกชำระเงินภายหลังจากที่เกษตรกรสามารถจำหน่ายห่านรุ่นได้แล้ว ซึ่งอาจเกิดหนี้สูญหรือได้รับชำระเงินไม่ครบ ปัญหาที่ป้องกันได้โดยการคัดเลือกลูกค้าที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ เป็นลูกค้าที่ไม่เคยผิดนัดการชำระเงิน หรือใช้วิธีการกระจายความเสี่ยงด้วยการปล่อยลูกห่านในจำนวนน้อยแต่ให้แก่เกษตรกรมากมาย เพราะถ้าเกิดหนี้สูญขึ้นก็ยังไม่กระทบกระเทือนต่อกิจการมากนัก ในกรณีที่ปล่อยลูกห่านจำนวนมากแก่เกษตรกรเพียงรายเดียวควรมีหลักทรัพย์ไว้เป็นประกันด้วย

3. การเลี้ยงลูกห่าน-ห่านรุ่น

ผลการศึกษาพบว่า การเลี้ยงลูกห่าน-ห่านรุ่นมีต้นทุนการเลี้ยงเฉลี่ยฟาร์มละ 67,147.04 บาท หรือเฉลี่ยตัวละ 58.73 บาท มีผลผลิตเฉลี่ยฟาร์มละ 1,143.33 ตัว โดยมีรายได้เฉลี่ยฟาร์มละ 81,060.33 บาทหรือตัวละ 70.90 บาท ก่อให้เกิดผลกำไรเฉลี่ยฟาร์มละ 13,913.29 บาท หรือตัวละ 12.17 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.17 ของรายได้สุทธิ ต้นทุนทั้งหมดประกอบด้วยต้นทุนแปรได้และต้นทุนคงที่ร้อยละ 69.12 และ 13.71 ของรายได้สุทธิตามลำดับ ค่าใช้จ่ายสูงสุดให้แก่ค่าพันธุ์เฉลี่ยฟาร์มละ 40,836.67 บาท หรือตัวละ 35.72 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.38 ของรายได้สุทธิ ค่าใช้จ่ายที่รองลงมาได้แก่ค่าอาหารเฉลี่ยฟาร์มละ 13,696.93 บาท หรือตัวละ 11.98 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.90 ของรายได้สุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการเลี้ยงร้อยละ 20.72 อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการเลี้ยงร้อยละ 37.28 รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงฟาร์มละ 24,315.06 บาท อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการเลี้ยง 0.36 กำไรที่เป็นเงินสดฟาร์มละ 24,647.09 บาท อัตรากำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดร้อยละ 43.69 กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานฟาร์มละ 23,419.04 บาท อัตรากำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อ

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานในครัวเรือนร้อยละ 40.63 และราคาต้นทุนต่อตัว 58.73 บาท

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงลูกห่าน-ห่านรุ่น

แม้ว่ากิจการประเภทนี้แทบจะไม่ต้องใช้เงินทุนส่วนตัวเลยก็ตาม เช่น การซื้อลูกห่าน และอาหารจากผู้ลงทุนเป็นเงินเชื่อ และชำระเงินคืนหลังจากขายห่านรุ่นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมี ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงเช่นกัน คือ

1. ปัญหาด้านการเลี้ยง มักจะมีปัญหาจากการตายของลูกห่านในช่วงแรก ๆ เป็นจำนวนมากเนื่องจากลูกห่านไม่แข็งแรง
2. ปัญหาด้านต้นทุนการเลี้ยง เกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับค่าอาหารในการเลี้ยงห่านราคาสูง เช่นเดียวกับหัตถุหาค้านต้นทุนการเลี้ยงห่านเพื่อขายไขพันธุ์
3. ปัญหาด้านการตลาด ราคาขายห่านรุ่นถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลางหรือเกษตรกรผู้ลงทุนซึ่งจะมารับซื้อห่านถึงหน้าฟาร์มโดยที่เกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา วิธีการกำหนดราคาขายกำหนดเป็นตัวไม่มีการชั่งตวงน้ำหนักจึงเกิดการเสียเปรียบตลอด เช่น เกษตรกรได้ลูกห่านจากผู้ลงทุนเข้าเลี้ยง ในระยะแรกลูกห่านมักตายได้ง่าย ถ้าตายในอัตราสูงจะทำให้เกษตรกรต้องเสียค่าพันธุ์ ค่าอาหาร ตลอดจนค่าแรงงานและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเลี้ยงลูกห่านสูงไปด้วย นั่นคือเกษตรกรต้องรับภาระต้นทุนในส่วนที่สูญหายไปโดยไม่ได้รับผลตอบแทนคืนเลย
4. ปัญหาด้านเงินทุน สภาพการลงทุนของเกษตรกรเป็นการซื้อเชื้อลูกห่านและอาหารจากผู้ลงทุน ดังนั้นจึงทำให้เกษตรกรต้องมีการผูกพันอยู่กับนายทุน ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเงินลงทุนเป็นของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกห่าน-ห่านรุ่น

1. ด้านการเลี้ยง ควรส่งเสริมให้มีการผลิตลูกห่านที่แข็งแรงและมีเพียงพอับความต้องการอย่างสม่ำเสมอตลอดปี เพื่อเกษตรกรไม่ต้องประสบปัญหาลูกห่านไม่แข็งแรงและ

ยังทำให้ราคาลูกท้อต่ำสม่ำเสมอตลอดปีด้วย ขณะเดียวกันต้องควบคุมปริมาณการเลี้ยงลูกท้อให้มีปริมาณสมดุลกับความต้องการของตลาด เป็นการป้องกันปัญหาการล้นตลาดหรือการขาดแคลน ปัญหาที่ต้องได้รับความร่วมมือให้ความช่วยเหลือจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจึงจะทำให้การส่งเสริมและควบคุมเป็นไปตามเป้าหมาย

2. ด้านต้นทุนการเลี้ยง เนื่องจากท้อช่วงโตกินอาหารง่าย อาศัยวัชพืชในทุ่งนา กินตลอดวันและให้อาหารผสมวันละครั้งหลังจากดื่มน้ำเข้าฟาร์มในตอนเย็น เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าอาหารลง อาจใช้วิธีพยายามใช้ประโยชน์จากเศษอาหารในทุ่งนาให้มากขึ้น โดยศึกษาถึงแหล่งเหมาะสมที่จะเลี้ยงท้อ ได้แก่ แหล่งเพาะปลูกข้าวหรือเป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถทำการเพาะปลูกพืชอื่น ๆ ได้หลังการเก็บเกี่ยวแต่สามารถทำเป็นสถานที่เลี้ยงท้อช่วงโตได้เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์จากมูลท้อทำเป็นปุ๋ยอย่างดีสำหรับการเกษตรกรรมในฤดูกาลเพาะปลูกต่อไป

3. ด้านการตลาด เกษตรกรควรรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองราคา กำหนดราคารับซื้อท้อให้เป็นไปอย่างยุติธรรม ไม่ควรกำหนดราคาขายเป็นตัวแทนที่ทำอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งขยายสู่ทางการจำหน่ายให้กว้าง อาจจะชวนท้อที่เลี้ยงต่อไปจนกระทั่งจับขายในตลาดผู้บริโภคโดยตรงจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งนี้เกษตรกรไม่ต้องลงทุนในทรัพย์สินเพิ่มขึ้นอีกเพราะสามารถใช้โรงเรือนหรืออุปกรณ์ทุกอย่างที่มีอยู่เดิมได้

นอกจากนี้อาจส่งเสริมการขายตลาดโดยการหาทางส่งออกต่างประเทศ ดังเช่นที่กล่าวไว้ในข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาการเลี้ยงท้อเพื่อขยายชีพันธุ์ข้อ 4

4. ด้านเงินทุน เป็นปัญหาที่ทำให้ผู้เลี้ยงต้องมีข้อผูกพันกับนายทุน อาจแก้ไขได้โดยการรวมกลุ่มกันแล้วขอกู้เงินจากสถาบันการเงินของรัฐบาล ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เป็นโอกาสทำให้เกษตรกรมีเงินทุนหมุนเวียนในการเลี้ยงท้อตลอดจนมีอิสระในการเลี้ยงและการตลาดโดยไม่ต้องอาศัยนายทุนเช่นในปัจจุบัน

4. การขุนห่าน

ผลจากการศึกษาพบว่า การขุนห่านมีต้นทุนการเลี้ยงเฉลี่ยฟาร์มละ 5,298,342.83 บาท เมื่อนำรายได้จากการจำหน่ายผลพลอยได้มาหักออกแล้วจะเหลือต้นทุนการเลี้ยงเฉลี่ยฟาร์มละ 5,289,342.83 บาท หรือเฉลี่ยตัวละ 118.73 บาท มีผลผลิตเฉลี่ยฟาร์มละ 44,550 ตัว โดยมีรายได้เฉลี่ยฟาร์มละ 5,346,000 บาทหรือตัวละ 120 บาท ก่อให้เกิดผลกำไรเฉลี่ยฟาร์มละ 56,657.17 บาท หรือตัวละ 1.27 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.06 ของรายได้สุทธิ ต้นทุนทั้งหมดประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ ต้นทุนคงที่ และต้นทุนลดลงร้อยละ 97.93 1.18 และ 0.17 ของรายได้สุทธิตามลำดับ ค่าใช้จ่ายสูงสุดได้แก่ค่าพันธุ์เฉลี่ยฟาร์มละ 3,120,000 บาท หรือตัวละ 70.03 บาท คิดเป็นร้อยละ 58.36 ของรายได้สุทธิ ค่าใช้จ่ายที่รองลงมาได้แก่ค่าอาหารเฉลี่ยฟาร์มละ 1,481,233.58 บาท หรือตัวละ 33.25 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.71 ของรายได้สุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการเลี้ยงร้อยละ 1.07 อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการเลี้ยงร้อยละ 2.26 รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงฟาร์มละ 481,872.68 บาท อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการเลี้ยง 0.09 กำไรเป็นเงินสดฟาร์มละ 505,472.58 อัตรากำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดร้อยละ 10.44 กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานฟาร์มละ 63,358.46 บาท อัตรากำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานในครัวเรือนร้อยละ 1.20 และราคาคัมพูนต่อตัว 118.73 บาท

ปัญหาและอุปสรรคในการขุนห่าน

1. ปัญหาด้านการเลี้ยง ห่านมักจะจิกตีกันเองเวลาที่อาหารจัดเตรียมไว้ให้หมดก่อนเวลา เพราะห่านเป็นสัตว์ปีกที่ต้องกินอาหารเกือบตลอดเวลา นอกจากนี้ห่านบางตัวมีลักษณะแกรนเลี้ยงไม่อ้วน เวลาขายจะไม่ได้ราคา
2. ปัญหาด้านต้นทุนการเลี้ยง เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนค่าอาหารในการขุนห่านราคาสูงเช่นเดียวกับปัญหาด้านต้นทุนการเลี้ยงห่านเพื่อขายไขพันธุ์และการเลี้ยงลูกห่าน-ห่านรุ่น
3. ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากปริมาณไขพันธุ์ที่ผลิตได้ไม่สม่ำเสมอตลอดปี ทำให้ปริมาณห่านเนื้อที่ผลิตได้ไม่สม่ำเสมอเช่นกัน เป็นผลให้เกิดการขาดแคลนไม่พอบริโภคในช่วงที่ผลิตได้น้อยแต่บางช่วงจะมีมากเกินไปทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่สม่ำเสมอตลอดปี

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการขุนท่อน

1. ด้านการเลี้ยง เกษตรกรอาจป้องกันด้วยการเตรียมผักและหญ้าไว้ในฟาร์มตลอดเวลา เพื่อให้ท่อนจิกกินในเวลาอาหารเตรียมไว้ไม่พอเพียง ปัญหาที่มีท่อนลักษณะแกรนปะปนในฝูงกินอาหารเท่าไรก็ไม่อ้วน ควรจับขายทันทีเมื่อพบเพราะจะทำให้เสียค่าใช้จ่ายไปโดยไม่มีประโยชน์และจำหน่ายไม่ได้ราคา
2. ด้านต้นทุนการเลี้ยง เกษตรกรอาจแก้ไขปัญหานี้ได้ด้วยการซื้ออาหารกักตุนไว้ใช้ในเวลาที่ราคาของอาหารถูก นอกจากนี้อาจใช้อาหารอื่นทดแทน เช่น เส้นหมี่ ก๋วยเตี๋ยว ข้าวฟ่าง เป็นต้น
3. ด้านการตลาด การแก้ไขปัญหาคควรเริ่มต้นที่การผลิตไข่พันธุ์ให้ได้สม่ำเสมอตลอดปีดังที่กล่าวไว้ในข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการเลี้ยงท่อนเพื่อขายไข่พันธุ์ในข้อ 1 ซึ่งจะส่งผลทำให้การผลิตท่อนเนื้อสม่ำเสมอตลอดปีด้วย

การแก้ไขปัญหาคแต่ละกิจการนั้นสรุปได้ว่า หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการขยายตลาดท่อนเนื้อทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากตารางที่ 2.1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มการผลิตท่อนเพิ่มขึ้นทุกปี จากการถ่วงเฉลี่ย 12 เดือน ในปี 2527-2529 สำหรับการถ่วงเฉลี่ยเพียง 8 เดือน ในปี 2527-2530 นั้น ในปี 2529 จำนวนการผลิตท่อนลดลงเล็กน้อย ประมาณร้อยละ 2.8 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนการผลิตในปี 2528 แต่ในปี 2530 ได้มีการผลิตเพิ่มขึ้น โดยมีจำนวนการผลิตมากกว่าปีก่อน ๆ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ดังนั้นถ้ามีการส่งเสริมให้เพียงพอย่อมมีแนวโน้มให้การบริโภคเนื้อท่อนสูงขึ้นได้อีก เช่น จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานโภชนาการให้ทราบถึงคุณค่าเนื้อท่อน และการนำเนื้อท่อนออกสู่ตลาด ซึ่งอาจเป็นการป้อนสู่โรงงานอุตสาหกรรมประกอบเป็นอาหารสำเร็จรูป เช่น ท่อนกระป๋องประเภทต่าง ๆ ออกจำหน่าย หรืออาจทำการชำแหละท่อนเป็นส่วนต่าง ๆ เพื่อจำหน่ายปลีกในตลาดสดทั่วไป เพื่อให้ผู้บริโภคได้ตามจำนวนที่ต้องการเช่นเดียวกับเนื้อหมู วัว ไก่ และอาหารประเภทเนื้อสัตว์อื่น ๆ นอกจากนี้อาจส่งเสริมให้เป็นอาหารหลักประเภทโปรตีนสำหรับโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนที่ขาดแคลน เพราะท่อนเป็นสัตว์ปีกที่กินอาหารง่าย โดยปล่อยให้หาอาหารตามทุ่งนาและยังไม่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ ทำให้ต้นทุนการเลี้ยงต่ำ จึงอาจสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

การขยายตลาดการจำหน่ายท่อนเนื้อดังกล่าวข้างต้น ควรจัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีทางการตลาดท่อนเนื้อพอควร โดยผ่านหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน ทั้งนี้อาจรวมทั้งคนกลางประเภทต่าง ๆ เช่น เกษตรกรผู้ลงทุนหรือนายทุน เป็นต้น ซึ่งเป็นการทำให้เกิดการแข่งขันในการซื้อขายขึ้นในการนำผลผลิตออกสู่ผู้บริโภค ทำให้เกิดความสมดุลย์แก่ทุกฝ่ายทั้งเกษตรกร ผู้ผลิต คนกลาง ผู้ลงทุน ตลอดจนผู้บริโภค